

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש
והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

370 תשס"ז פ"ב ס' ט"ז י"ג

לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,

ניתן לקבל את העלון במייל etayba1@gmail.com

הנושא: מעלת חודש אלול

ולא התפללתי בו? יהב דעתיה למהדר, וחזר עד בית אל וקפצה לו הארץ".

רואים מכאן שיכול אדם לעבור ליד מקום קדוש, או להיות בזמן קדוש, אבל "אי לא יהיב ליביה" אם הוא עצמו לא מעורר את עצמו, מהשמים לא יעוררו אותו והוא עלול להפסיד את המתנה הנפלאה שמחכה לו.

בפירוש הדר זקנים לבעלי התוספות (ויצא פרק כ"ח פסוק י"ג) כותב: ד"א מלאכי אלהים עולים ויורדים בו אותם מלאכים שירדו כאשר ראו בנות האדם היפות לא עלו עד עתה כי כשירדו מצאו בתולה אחת אמרו לה שמעי לנו. אמרה להן ומה תתנו לי אמרו לה כנפים שלנו ונלמדך שם המפורש וילמדו לה שם המפורש ויתנו לה כנפים מיד פרחו בשמים. אמר לה הקדוש ברוך הוא הואיל וברחת מן העבירה אקבע לך שם במזלות והיינו מזל בתולה והמלאכים שנתנו לה כנפיהם לא יכלו לעלות עד עתה שמצאו סולם לעלות.

וכ"כ בפירוש הרא"ש (בראשית פרק ו ב) וז"ל: כי טובות הנה פיות כמו שבע פרות הטובות ובמדרש טובת כתי' נערה בתולה צדקת היתה וכשירדו בני האלהים אל תשמעי לנו וא"ל לא אשמע לכם אם לא תעשו הדבר הזה שתתנו לי כנפים שלכם כד"א שש כנפים לאחד נתנו לה כנפיהם מיד פרחו לשמים ונמלטה מן העבירה ואחזה פני כסא והקב"ה פרש עליה עננו וקבלה וקבעה במזלות והיינו מזל בתולה והמלאכים נשאו בארץ ולא יכלו לעלות עד שמצאו סולם שיעקב אבינו חלם ועלו הה"ד והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו.

ונראה לבאר על פי מה שכתב בספר בני יששכר (תמוז אב מאמר א' אות ו) בשם הזוהר הקדוש (יתרו עח: ומובא גם במגלה עמוקות אופן ק"ז) שחודשים ניסן ואייר וסיון נפלו בגורל לחלקו של יעקב, ותמוז ואב ואלול לחלקו של עשיו. והיה שמחה לעשיו שנפל גם אלול לחלקו ואז לא תהיה יכולת לישראל לעשות תשובה קודם ראש השנה שהוא יום הדין. ועשה יעקב כמה מלחמות בתחבולות החכמה ולקח אלול מידו והכיניו לישראל לתשובה. ע"כ.

נמצא כי הכח של חודש אלול הוא על ידי יעקב אבינו, ונאמר "הקול קול יעקב" – כלומר כוחו המיוחד של יעקב היה בקולו, היינו בתפילתו. לכן עתה בכוחו של יעקב אבינו לקחת המלאכים שנקצצו הכנפיים שלהם ולתקנם חזרה.

וכיצד עלו המלאכים חזרה לשמים ללא כנפיים?

על ידי הסולם שראה יעקב בחלומו. "סולם" בגימטריא קול. רומז לתפילה. שעל ידי התפילה של "הקול קול יעקב" מסירים את "הידיים ידי עשו" את כל הקטרוגים של עשו הרשע, וזוכים לתיקון של חודש אלול, לתקן את כל השנה כולה.

כנסנו לחודש הרחמים והסליחות, חודש שהוא מתנה נפלאה מן השמים.

מגלה לנו האר"י הקדוש (כפי שהובא בסידור שלו) וז"ל: הנה ימים אלו הם סוד מ' יום שעלה משה לקבל לוחות אחרונות, ומתחילין מן ראש חודש אלול והם ימי רצון, כי אז באותן הימים נפתחין י"ג מקורות של י"ג תיקוני דיקנא ומתגלין ומאירין למטה ונקרא עת רצון בכל אותן הימים. עכ"ל.

למשל, מגלה לנו האר"י הקדוש בימי חנוכה בכל יום מאיר מידה אחת של רחמים: ביום הראשון "אל" ביום השני "רחום" ביום השלישי "חנון" עד היום השמיני שאז מאיר כל השלש עשרה מידות של רחמים יחד, וזו מעלת יום "זאת חנוכה" שהוא יום של עת רצון גדול מאוד, כי מאירים בו כל שלש עשרה מידות של רחמים. אומר לנו האר"י הקדוש כי בחודש אלול כל השלש עשרה מידות של רחמים מאירים לא יום אחד אלא 29 יום במשך כל החודש כולו.

גם אם הימים הללו לא היו ימי רצון, היינו לוקחים בחודש הזה סידור או תהילים ומתחילים להתפלל ולבכות, כיון שבעוד חודש ימים יש לנו משפט על כל מה שיקרה לנו במשך השנה הבאה, על דבר קטן וגדול, הכל יביא במשפט. אבל הקב"ה ברוב רחמיו ומגודל אהבתו אותנו, נתן לנו שלוש יום לפני ראש השנה, ימים שהם מלאי רחמים ורצון, שבו כל תפילה מתקבלת.

בספר פנים יפות לבעל ההפלאה (אחרי מות ט"ז, כ"א) וז"ל: "והוא חסד הש"י שמחשב ימי אלול כל יום שהוא י"ב שעות שעה אחת ליום והם ימי קודש המכפרים על ימי חול".

כלומר שכל שעה בחודש אלול נחשבת כיום שלם בשאר השנה ומכפרת עליו. אולם לכאורה יש לשאול על דבריו שמספר השעות אינו תואם, כי עשרים ותשעה יום כפול י"ב שעות הוא שמ"ח שעות. ואילו באחד עשר חודשים יש לנו ש"ל יום לערך.

ויש לומר שכוונת הפנים יפות במספר זה, להורות על שהמחה, כי סגולת חודש אלול לכפרה כשאר שמח במתנה הנפלאה שקיבל, היא חודש אלול, בו יכול לכפר על כל מעשיו ולהשתנות ולבוא כבריה חדשה לראש השנה – יום הדין.

רש"י אומר בפרשת ויצא על הפסוק "ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש", אומר אני, שנעקר הר המוריה ובא לכאן, וזהו היא קפיצת הארץ... שבא בית המקדש לקראתו עד בית אל, וזהו 'ויפגע במקום'. ואם תאמר: וכשעבר יעקב על בית המקדש - מדוע לא עכבו שם? איהו לא יהיב ליביה להתפלל במקום שהתפללו אבותיו, ומן השמים יעכבוהו. איהו עד חרן אזל... כי מטא לחון - אמר: אפשר שעברתי על מקום שהתפללו אבותי

הגמרא במסכת יומא (עא.) אומרת: אמר רבה: כי מיפטרי רבנן מהדי בפומבדיתא, אמרי הכי: "מחיה חיים יתן לך חיים ארוכים וטובים ומתוקנין".

וצריך להבין מדוע אצל חכמי פומבדיתא היו מברכים ברכה זו? וכן מהו הלשון "מחיה חיים" והרי בתפילה אנו אומרים "מחיה מתים"?

אלא הגמרא בעבודה זרה (ע.) אומרת, שגנבים שפתחו חביות יין בעיר פומבדיתא, החביות יין כשרות ואינן יין נסך כיון "רובא גנבי ישראל נינה". וכתב על כך בפירוש תורת חיים: דוקא בפומבדיתא קאמר דהו רוב גנבי ישראל, דרשעים היו כדאמר בפרק חזקת הבתים: (מסכת בבא בתרא דף ע"א) 'תא אחוי לך רמאי דפומבדיתא (מאי עבדי) ואמרין: (מסכת חולין דף קכ"ז ע"א) 'פומבדיתא[ה] לוויך אשני אושפיזך' {פירש שם רש"י: שלא ידע היכן תשכב שגנבים מומחין הם}. אבל בנהרדעא לא היו רוב גנבי ישראל".

מקור נוסף לרשעותן של בני פומבדיתא, במסכת שבת (קנג.): אמר ליה אבבי לרבה: כגון מר, דסנו ליה כולהו פומבדיתאי (רש"י: משום דמוכח להו במילי דשמיא, ובני פומבדיתאי רמאין הן), מאן אחים הספידא? - אמר ליה: מיסתיא את ורבה בר רב חנן".

הרי שבכל פומבדיתא לא היה אחד שלא היה שונא את רבה, והיה מוכן להספידו, מלבד שני תלמידיו!

והנה, נאמר במשלי (פרק י'): "יראת ה' תוסיף ימים ושנות רשעים תקצורנה", ר"ל ע"י ששנות רשעים תקצורנה ע"י יראת ה' תוסיף ימים שמוסיפי' לו אותן השנים שנתקצרו משנות הרשע.

לכן בפומבדיתא שהיו אנשים רשעים והיו מתקצרים שנותיהם, לכן החכמים שבה היו מברכים זה את זה: "מחיה חיים", הקב"ה שהוא מחיה את החיים אלו הצדיקים, שמוסיף לנו שנות חיים משנותיהם של הרשעים, "יתן לך חיים ארוכים וטובים ומתוקנים".

וביאור לשון "מתוקנים" נראה: כיון שהצדיק מקבל תוספת שנות חיים מחייו של הרשע שנתקצרו ימיו, הרי שהרשע יש לו זכויות מהמצוות שמקיים הצדיק באותן השנים, ונמצא כי הצדיק מתקן את הרשע.

כתב בספר ראשית חכמה (שער האהבה פ"א סוף אות ל' וסוף אות ל"א): וכאשר יתדבק האדם בקונו באהבה גמורה מלב ונפש כן גורם שהקב"ה יתדבק בו כדמיון המים פנים לפנים.

ומקור לזה בדברי הזוה"ק (ח"א דף ק"ב סוע"ב): בשעתא דבר נש רחים ליה לקוב"ה - קוב"ה רחים ליה".

ולכאורה וכי אהבתו של הקב"ה תלויה בנו, הרי כל בקר וערב אנו אומרים בתפילה: "אהבת עולם אהבתנו ה' אלהינו" וכן אהבת עולם בית ישראל עמך אהבת", נמצא כי אין אהבת ה' תלויה בנו אלא זו אהבה תמידית ובלתי פוסקת?

אלא שודאי שהקב"ה אוהב אותנו תמיד, אולם לא תמיד הוא מגלה את אהבתו אלינו, וזהו מה שנקרא הסתר פנים, שבודאי כל דבר שנעשה הוא רק מאהבתו אלינו, אלא שאנחנו איננו רואים זאת. בכדי לראות זאת, מוטל עלינו לעשות פעולות של אהבה, להראות להקב"ה שאנחנו אוהבים אותו, אזי גם הקב"ה יראה את אהבתו אלינו בגלוי.

וזו המהות של חודש אלול: "אני לדודי ודודי לי" להראות את אהבה שלנו אל הקב"ה: "אני לדודי", וממילא נזכה ל"דודי לי" שגם הקב"ה יראה את אהבתו אלינו בגלוי, ונזכה על ידי זה לשנה טובה ומתוקה.

לכן כתב השו"ע בסימן תקפ"ג שאחד מסימני ראש השנה הוא לאכול תפוח בדבש, ואומרים: "תחדש עלינו שנה טובה ומתוקה". כי התפוח הוא סמל אהבה בין הקב"ה לבין עם ישראל: "כתפוח בעצי היער כן דודי בין הבנים". אולם זוהי אהבה שאינה גלויה, לכן מטבילים התפוח בדבש ומבקשים שהקב"ה יראה לנו את אהבתו כלפי חוץ, ובזה תהיה לנו שנה לא רק טובה אלא גם מתוקה.

איך מראים אהבה להקב"ה? איך מראים להקב"ה שאנחנו אוהבים אותו?

כותב הרב בעל "ראשית חכמה", שהאדם נבחן בשעה שנדרש ממנו מאמץ, יגיעה, לקיום מצווה. אם בגלל המאמץ הנדרש הוא נמנע מלקיים את המצווה - סימן שחסרה לו אהבת ה'! אבל אם למרות הקשיים, למרות המאמץ הנדרש, הוא דבק במצווה, ושום סיבה שבעולם לא תמנע ממנו לקיים את המצווה-סימן שהוא אוהב את ה' באופן אמיתי.

לסיום, כתב בסידור הרה"ק רבי שבתאי מראשקוב זיע"א וזלה"ק: כל האומר מזמור כ"ז "לדוד ה' אורי וישעי" וכו', מר"ח אלול עד אחר שמחת תורה ערב ובוקר דבר יום ביומו, אזי מובטח שמוציא שנותיו בטוב ויערב לו, ואפילו גזירה רעה כתובה על האדם מן השמים יכול לבטל. ומעביר מעליו כל המקטרגים ושטנים ומארי תריסין, ומבטל מעליו כל גזירות קשות ורעות, ויוצא בדימוס זכאין בדין, וע"י יכניע כל המקטרגים, כי מר"ח אלול נפתחו י"ג מקורות מ"ג מכילין רחמי והם מתגלין ומאירין למטה וכו', וע"י אמירה זו אנו פועלין ומבטלין מעלינו הב"ד של מעלה ומארי תריסין ומקטרגין שאין להם רשות לקרב כלל לדון אותנו אלא מלפניך משפטנו יצא, ואז יוצאין אנחנו זכאין בדין וכו'. ובאמירה זו מבטלין וממתקין הב"ד של מעלה רק הקב"ה בכבודו ובעצמו דן אותנו שנאמר "מלפניך משפטנו יצא עיניך תחזינה מישרים".

כתב בספר חמדת ימים (חלק ד' פרק א'): מרגלא בפומייהו דתלמידי דבי רב, על המשלים ספר הארבעה ועשרים (תנ"ך) בימים האלה (מאלול עד י"ז) חיים יוסיפו לו ושמובטח הוא שלא ימות בשנה ההיא.

זמני השיעורים הקבועים של הרב איתי בן אהרון שליט"א

יום	מקום	שעה
ראשון	בית הכנסת מאורות משה רחוב ריקאנטי רמות	10:45 בבקר
ראשון	בית הכנסת היזדים אדוניהו הכהן 26 שכונת הבוכרים	2:00 בצהריים (2:40 תפילת מנחה)
שני	בית הכנסת יד שלמה רחוב יונתן בן עוזיאל 4	11:00 בבקר
שני	בית הכנסת מוסיוף רחוב יואל	3:30 בצהריים
שלישי	רדיו שובה ישראל ניתן לשמוע גם במספר 023743001	7 בערב
שלישי	בית הכנסת חזון יעקב ברויכובר רחוב דוד 21 שכונת הבוכרים	8:15 בערב
רביעי	בית הכנסת בית יעקב סירת גולני 7 פסגת זאב מרכז	10:00 בבקר
רביעי	בית הכנסת בית יצחק גבירצמן 5 פסגת זאב מזרח	11:00 בבקר
חמישי	בית הכנסת בית יעקב סירת גולני 7 פסגת זאב מרכז	10:00 בבקר
חמישי	בית הכנסת בית יצחק גבירצמן 5 פסגת זאב מזרח	11:00 בבקר
חמישי	בית הכנסת סילוורה רחוב חיים ולירו (ליד שוק מחנה יהודה)	6:15 אחר הצהריים
שישי	רדיו שובה ישראל ניתן לשמוע גם במספר 023743001	9:15 בבקר
שבת	בית הכנסת חזון יעקב ברויכובר רחוב דוד 21 שכונת הבוכרים	5:45 אחר הצהריים (לאחר שיעורו של הגאון הרב סופר שליט"א)